

De redactie nodigt lezers uit boeken te recenseren voor deze rubriek

Wie de debatten over concurrentie in het bankwezen over de afgelopen jaren een beetje heeft gevolgd, weet dat er over de kracht en zwakte van de diverse meetmethoden veel is geschreven. Het meten van bancaire concurrentie is immers niet alleen moeilijk omdat er zo weinig goede data beschikbaar zijn, maar ook omdat het bepalen van de goede concurrentie-indicatoren een lastige zaak is. Jaap Bikker en Jaap Bos hebben de diverse methoden op grondige wijze met elkaar vergeleken en daarmee een handboek geschreven voor iedereen die iets zinnigs over concurrentie in het bankwezen wil kunnen zeggen, of wil kunnen beoordelen wat anderen daarover beweren. Dit is extra belangrijk nu de bancaire sector opnieuw wordt ingericht, waarbij de concurrentieverhoudingen een belangrijke rol spelen. Daarom is er juist nu behoefte aan eenduidige analyses van de feiten, los van de meningen daarover. In de inleiding van het boek stellen de auteurs vast dat er weinig data beschikbaar zijn over outputprijzen van bancaire producten en al helemaal geen data over de productiekosten van afzonderlijke bancaire producten. Daardoor kunnen economische modellen over bankprestaties, uitgedrukt in termen van concurrentie, concentratie, efficiëntie, productiviteit en winstgevendheid, vrijwel nooit empirisch worden getoetst op productmarktniveau. Bovendien leiden verschillende methoden tot verschillende uitkomsten over de prestaties van banken. Daarom worden eerst de basisbegrippen behandeld die ten grondslag liggen aan de modellen. Op systematische wijze komen de productie-, kosten- en winstfuncties aan de orde en wordt ingegaan op het toezichtskader vanuit de Bazelse akkoorden. Vervolgens worden enkele hoofdstukken gewijd aan theoretische benaderingen van bancaire concurrentie, zoals efficiëntieconcepten en diverse marktmachtmodellen. Een integrerend hoofdstuk zet alle economische modellen op een rij en trekt drie conclusies, namelijk: de beschreven modellen zijn onderling niet-ingebed; in de modellen wordt aangenomen dat de prijselasticiteit van de vraag constant is; en in bijna geen enkel model worden outputprijzen gebruikt. Vervolgens bespreken de auteurs enkele trends in het bankwezen en duiden deze binnen het conceptuele raamwerk van de modellen, alvorens over te gaan tot de empirische toetsing van de gebruikte modellen. Elk model wordt losgelaten op een (geschoonde) dataset van 45.858 observaties voor 7.266 banken in 46 landen, over de periode 1996–2005. Zo wordt goed zichtbaar welke verschillende resultaten de modellen opleveren. Stap voor stap worden de berekeningen gepresenteerd, met de code voor Stata en Limdep in een appendix, zodat

Bikker, J. en J. Bos (2008) *Bank performance; a theoretical and empirical framework for the analysis of profitability, competition and efficiency*. New York: Routledge International Studies in Money and Banking.

de lezer zelf aan de slag kan voor eigen onderzoek. Ook dit gedeelte van het boek wordt afgesloten met een samenvattend hoofdstuk, waarin een *balanced scorecard* wordt gebruikt om de mate van concurrentie te meten. Op basis van de gepresenteerde modellen wordt een gemiddelde rangorde (*ranking*) voor elk land bepaald. Dit gemiddelde representeert de informatie die de indicatoren met betrekking tot concurrentie bevatten. Vervolgens wordt de correlatie tussen de verschillende maatstaven en de gemiddelde ranking berekend. Hieruit blijkt dat de maatstaven die een duidelijke relatie met concurrentie hebben een hoge mate van correlatie hebben met de gemiddelde ranking. Hieruit kan worden geconcludeerd dat er een gemeenschappelijk concurrentieconcept bestaat dat in alle maatstaven wordt gebruikt. Veelgebruikte benaderingen als het Breshnahan-model, het Panzar-Rosse-model, het S-C-P-paradigma en het Cournot-model, kunnen nu in perspectief worden geplaatst. Ook indicatoren als X-inefficiëntie, schaaleffecten en reikwijdte-voordelen bewijzen hun kracht en beperkingen. Niet verrassend, maar wel terecht, pleiten de auteurs ervoor om complementaire modellen te gebruiken alvorens conclusies worden getrokken. De auteurs doen evenwel geen uitspraken over de combinatie van modellen die gebruikt zou moeten worden. Op grond van hun ervaringen in onderzoek en onderwijs, presenteren ze een gedeelte voor de professionele gebruiker. De onderzoeker krijgt een boeiende onderzoeksagenda aangereikt. Zo benadrukken ze het belang van goede data over outputprijzen en wijzen ze op de implicaties van identificatieproblemen rond marktmacht en efficiëntie. Naast de onderzoeksagenda werken de auteurs ook een complete cursus uit waarmee docenten dit boek kunnen gebruiken als studiemateriaal. In het openingswoord beveelt Bankpresident Wellink het boek aan voor academische onderzoekers, bankiers, beleidsmakers, toezichthouders en centrale banken. Hij benadrukt het belang van goed functionerende markten die een voorwaarde voor gezonde en solvabele banken vormen en bijdragen aan financiële stabiliteit. Dit boek helpt om de vraag te beantwoorden of de bancaire markt goed functioneert. De gedegen wijze waarop dit gebeurt, maakt het boek bruikbaar voor vele betrokkenen en hun studenten.

FIEKE VAN DER LECQ EN RUTH VAN DE BELT

Manager en medewerker bij de Monitor Financiële Sector van de Nederlandse Mededingingsautoriteit